

μὲν οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς ἐστὶν ἀπόφασις τοῦ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκός· ἢ δὲ ἑτέρα, τοῦ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος· ὁ γὰρ τίθησιν ἢ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, τοῦτο ἀναίρει ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὕτως ἔσονται μιᾶς καταφάσεως δύο ἀποφάσεις· τῆς ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἢ τε οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος καὶ ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· τοῦτο δὲ εἴρηται, ὅτι ἄτοπον. Οὐκ ἄρα δύο ἀποφάσεις εἰσὶν, οὐδ' ἄρα δύο ἦσαν αἱ καταφάσεις. Καὶ οὕτω δῆλον ὅτι, μετατιθεμένου τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος, ἢ αὐτὴ γίνεται κατάφασις καὶ ἀπόφασις.

10

Τὸ δὲ ἓν κατὰ πολλῶν.

Ἐπεὶ δὲ περὶ μιᾶς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἐμνήσθη, νῦν λέγει καὶ τίς ἢ μία κατάφασις καὶ ἀπόφασις, καίτοι γε περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ πλῆθους τῶν ἀποφάνσεων καὶ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἔλεγεν, ἀλλὰ τότε μὲν ὡς περὶ παρέργως ἔλεγεν καὶ δεῖξαι μόνον βουλόμενος, ὅτι διαφόρως
 15 ἐστὶ τὸ ἓν ὄνομα καὶ ὁ λόγος τῆς ἀποφάνσεως ἐν ταῖς ἀποφάνσεσιν ἐν αἷς ἢ ἐνότης θεωρεῖται, καὶ ἐν ταῖς ἀποφάνσεσιν αἵτινες εἰσὶ πολλαί. Ἀλλὰ νῦν προῦργου περὶ τούτου σκοπεῖ, καὶ καθάπερ διωρίσατο περὶ τῆς ἀποφάνσεως καθὼ παραβάλλεται πρὸς τὸ ὠρισμένον καὶ τὸ ἀόριστον, οὕτως ἀναγκασίως διορίζεται περὶ αὐτῆς καθόσον παραβάλλεται πρὸς τὴν
 f. 192 ἐνότητα καὶ τὸ πλῆθος. Φησὶ τοίνυν, ὅτι ἢ ἐν κατὰ πολλῶν, ἢ πολλὰ καθ' ἑνὸς κατηγοροῦσα ἀποφάνσεις καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς οὐκ ἔστι μία κατάφασις οὐδὲ μία ἀπόφασις, εἰ μὴ, που τὸ ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων κατηγορουμένων ἢ ὑποκειμένων δηλούμενον ἐν εἷ, τότε γὰρ μία ἐστὶ
 25 κατάφασις καὶ ἀπόφασις, λέγω δὲ ἓν εἶναι τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον οὐ τῷ ὀνόματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πράγματι, οἷον τὸ ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος λευκὸς βαδίζων οὐκ ἔστι μία κατάφασις, καὶ τὸ ἐν ἔστι τὸ ἐκ τῶν πολλῶν τούτων δηλούμενον· ἀλλ' ἢ ἐνότης οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πράγματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἐστὶν ὀνόματος ἐνότης· τῷ ὑποκειμένῳ γὰρ ταῦτα ἐν εἰσὶν ὡς συμβαίνοντα τῷ Σωκράτει, ἀλλὰ ἀπλῶς
 30 οὐκ εἰσὶν ἐν ὡς μίαν ἀπλῶς φύσιν σημαίνοντα, ὡς περὶ τὸ ζῶον εἶπουν ἡμερον ἐν ἀπλῶς σημαίνει τὸν ἄνθρωπον ὡς οὐσιωδῶς ἐνυπάρχοντα τῷ ἀνθρώπῳ. Εἰπὼν δὲ ἴσως, τὸν τοῦ ἀνθρώπου λόγον ἐκόλασαν ὡς οὐκ ἀρέσκοντα αὐτῷ, ἀλλὰ Πλάτωνι, αὐτῷ δὲ χάριν παραδείγματος ἀπλῶς παρελημμένον. Ἄνευ τοίνυν τούτων ἄπερ οὐσιωδῶς κατηγορούμενα ἴδια,
 35 καὶ ὁμοῦ κατηγοροῦνται ὡς ἐνὸς εἶδους καὶ μιᾶς φύσεως ἐκ τούτων συνισταμένης, τὰ ἄλλα πάντα πολλὰ κατηγορούμενα καθ' ἑνὸς ἢ πολλὰ ἐνὶ ὑποκείμενα οὐ ποιήσουσι μίαν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ὅσον κατὰ τὴν ἐνότητα τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ποιήσουσι μίαν ἔσον κατὰ τὴν ἐνότητα τῆς φωνῆς μόνον· ὥστε δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ἐν τοῖς προλαβοῦσι μίαν

ἀπόφασιν ἔλεγεν εἶναι τὴν ἐν καθ' ἑνὸς σημαίνουσαν, μὴ ὁμωνύμως ἀλλὰ συνωνύμως λαμβανομένης τῆς ἐνότητος. Νῦν δὲ προστίθῃσιν, ὅτι οὐ μόνον ταῦτα ζητεῖται πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι τὸ ἐν ἐκεῖνο, ἀλλὰ εὐσιωδῶς καὶ καθ' αὐτό, καὶ συγχωρεῖ εἶναι μίαν ἀπόφασιν, ἐὰν πολλὰ περιέχῃ κατηγορούμενα ἢ ὑποκείμενα, ἐξ ὧν ἐν γίνεται τοιαῦτον ἴγουν ἐν καθ' αὐτό, ὡσπερ ἐκ τοῦ ζῶον περὶ ὃν εἶπουν ἐν πράγμα ὁ ἄνθρωπος γίνεται.

Εἰ οὖν ἡ ἐρώτησις.

Νῦν δείκνυσιν, ὅτι οὐ μόνον αὐτὸς τις οἰκοθεν προαιρούμενος καὶ ἀποφαινόμενος | πολλὰς ποιήσει καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις, ἐὰν χρήσῃται ἰ. 192^v ὀνόματι ὁμωνύμῳ καὶ ῥήματι, ἢ ἐὰν ἐν κατὰ πολλῶν καὶ καθ' ἑνὸς πολλὰ κατηγορήσῃ, ἄπερ οὐ δύνανται συμβῆναι εἰς μίαν φύσιν καὶ ἐν εἶδος, ἀλλὰ καὶ ἀποκρινόμενος ταῦτο τοῦτο πείσεται, ἐὰν τις ὁμοίως ἔχοντα ἐρωτᾷ· εἰ γὰρ ἡ ἐρώτησις ἢ διαλεκτικῆ αἰτεῖ καὶ ἀναγκάζει ἡμᾶς ἀποκρίνεσθαι ἢ πρὸς τὴν πρότασιν τὴν ἐνεργεῖα ἐρωτωμένην, ἢ πρὸς τὸ ἕτερον 15 μέρος τῆς ἀντιφάσεως, ὃ δὴ σεσίγγηται μὲν ἐνεργεῖα, δύναμις δὲ ἐμπεριεῖληπται τῷ οὐ, ἀρνητικῷ μορίῳ, ὡς ὅταν λέγωμεν· πότερον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ἐστίν, ἢ οὐ; ἢ δὲ πρότασις ἐστὶν ἀντιφάσεως μιᾶς μόριον, οὐκ ἂν εἴη ἀπόκρισις μία πρὸς τὰ οὕτως ἐρωτώμενα· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις ἐστὶ μία, ὡσπερ ἐὰν τις ἐρωτήσῃ· ἄρα γε ὁ ἄνθρωπος λευκὸν 20 βαδίζον μουσικὸν ἐστίν; ὁ ἀποκρινάμενος ναί, ἢ οὐ, οὐκ ἐποιήσατο μίαν ἀπόκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις μία ἦν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἦν ἀληθής. Εἰ γὰρ καὶ ὁ Σωκράτης τυχὸν λευκὸς ἐστὶ μουσικός, καὶ ὁ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα· ἄρα γε ὁ Σωκράτης λευκὸς μουσικός ἐστίν; ἀποκρινάμενος ὅτι ναί, ἠλήθευσεν, ἀλλ' ἐπεὶ συμβῆναι ταῦτα οὐ δύναται 25 πρὸς ἀλληλα καὶ ἐν εἶδος ποιῆσαι καὶ μίαν φύσιν, πολλὰ, καὶ οὐχ ἓν, ἀπεκρίνατο ὁ ἀποκρινάμενος. Τοῦτο μὲν κοινῶς ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν τοιαύτης ἔτυχεν ἐπιστάσις. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ ἔχουσθαι τοῦτο τῶν προειρημένων, ἀλλ' αἰδῖον εἶναι συμπέρασμα, ἐν ᾧ ἀποσκευάζεται πλάνην τινά· ἔμελλε γὰρ τις πιστεύειν ὅτι, ἐπεὶ τῆς μιᾶς καταφάσεως εἴρηται μίαν 30 εἶναι ἀπόφασιν, καὶ τῆς μιᾶς ἐρωτήσεως δεῖ εἶναι μίαν ἀπόκρισιν. Καὶ πρὸς τοῦτο φησὶν ὅτι, ἐὰν ἡ ἐρώτησις ἢ διαλεκτικῆ, ἀδύνατον εἶναι μίαν ἀπόκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἡ τοιαύτη ἐρώτησις ἐστὶ μία· ὁ γὰρ ἐρωτῶν διαλεκτικῶς ἀναγκάζει τὸν ἀκούοντα ἀποκρίνασθαι ἢ πρὸς τὴν πρότασιν, ἢ πρὸς τὸ ἕτερον μόριον τῆς ἀντιφάσεως, οὐ πρὸς ὅλην τὴν ἐρώτησιν. 35 Εἰ τοίνυν ἡ πρότασις ἐστὶ μόριον τῆς μιᾶς ἐρωτήσεως, ταῦτόν δὲ εἶπεῖν, τῆς μιᾶς ἀντιφάσεως, ἐπεὶ ὁ διαλεκτικῶς ἐρωτῶν | ὅλην τὴν ἀντίφασιν f. 193

ἐρωτᾶ, ἢ δὲ διαλεκτικὴ ἐρώτησις ζητεῖ ἀπόκρισιν ἢ πρὸς τὴν πρότασιν, ἢ πρὸς θάτερον μέρος τῆς ἀντιφάσεως, οὐκ ἂν εἶη πρὸς ταῦτα ἄμφω τὰ μέρη τῆς ἀντιφάσεως, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν πρὸς ὅλην τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν ἀπόκρισις μία· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις ἐστὶ μία, εἰ καὶ δοκεῖ· ἐστὶ γὰρ
 6 μία ἐξ ὑποθέσεως, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς· ὅλην γὰρ τὴν ἀντίφασιν ἐρωτᾶ ὁ διαλεκτικῶς ἐρωτῶν, ἀλλὰ ζητεῖ ἀπόκρισιν πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τῆς ἀντιφάσεως, ἕπερ ἂν δόξειε τῷ προσδιαλεγόμενῳ ἀποκρίνεσθαι.

Ἐπεὶ δὲ ἔμελλέ τις λέγειν ὅτι· „ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει διὰ τὸ μὴ ἀληθεύειν ὅλην τὴν ἐρωτωμένην ἀντίφασιν· διὰ τοῦτο γὰρ οὐ δυνάμεθα
 10 μίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαι πρὸς τὴν διαλεκτικὴν ἐρώτησιν“· φησὶν ὅτι οὐ παρὰ ταῦτά ἐστίν. Εἰ γὰρ ἦν δυνατὸν ὅλην τὴν ἀντίφασιν ἀληθῆ εἶναι, οὐδ' ἂν οὕτως ἦν μία ἐρώτησις ἀπλῶς, οὐδὲ μία ἢ πρὸς αὐτὴν ἀπόκρισις, ἀλλὰ πολλαί· οὐδὲ γὰρ, ἐάν τις ἐρωτᾶ· ἄρα ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων τρέχει; καὶ ἀληθές ἐστὶ τὸ τρέχειν ἑκάτερον, ἔσται μία
 15 ἀπόκρισις πρὸς ταῦτα, τὸ λέγειν· ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων τρέχει· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις ἐστὶ μία· δύο γὰρ λόγοι εἰσὶ, τὸ ὁ Σωκράτης τρέχει, καὶ ὁ Πλάτων τρέχει. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων, φησὶν, ἐν τοῖς Τοπικοῖς, ἕπως δεῖ ἐρωτᾶν δηλονότι καὶ ἀποκρίνεσθαι διαλεκτικῶς.

20

Ἄμα δὲ ὄψλον.

Ἀποσκευάζεται καὶ ἑτέραν τινὰ ἀμφιβολίαν· εἶπε γὰρ ἂν τις· καὶ εἰ οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστι μία ἀπόκρισις, ἐάν τῷ ἐρωτῶντι τί ἐστὶν ἄνθρωπος ἀποκρινώμεθα, ὅτι ζῶν λογικὸν θνητόν, οὐδὲ μία ἐρώτησις τὸ τί ἐστὶν ἄνθρωπος, καίτοι ἐστὶν ἐρώτησις διαλεκτικὴ. Πρὸς τοῦτο τοίνυν διορίζεται
 25 ὡςπερ ποριζόμενος ἐκ τοῦ προσεχῶς εἰρημένου, ὅτι τὸ τί ἐστὶν οὐκ ἔστιν ἐρώτησις διαλεκτικὴ, ἀλλὰ πνευματικὴ ὑπ' ἐνίων λεγομένη. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστι διαλεκτικὴ, δείκνυσιν· ἡ γὰρ διαλεκτικὴ, φησὶν, ἐρώτησις ζητεῖ ἑκάτερον μέρος τῆς ἀντιφάσεως, ὅπότερον ἂν βούλοιο ὁ ἐρωτώμενος ἐλόμενος
 f. 193* ἀποφύνασθαι· ἡ δὲ ἐρώτησις ἢ ζητοῦσα τὸ τί ἐστὶ· | καὶ πῶς ἐστὶν ζητεῖ
 30 τὸ ἕτερον μέρος τῆς ἀντιφάσεως, δηλονότι τὸ καταφατικόν, ὡς ὅταν ζητῶμεν ἐρωτῶντες· τί ἐστὶν ἄνθρωπος; Ἡ ἐρώτησις ἄρα ἢ ζητοῦσα τὸ τί ἐστὶν οὐκ ἔστιν ἐρώτησις διαλεκτικὴ.

Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι διαλεκτικὴ ἐρώτησις ἐστὶ πρὸς ἦν οὐ δεόμεθα πολλῶν λόγων πρὸς ἀπόκρισιν, ἀλλ' ἀρκεῖ ναὶ εἰπεῖν, ἢ οὐ· πνευματικὴ
 35 δὲ ἢ ἀποδεικτικὴ ἐρώτησις ἐστὶν πρὸς ἦν δεόμεθα πολλῶν λόγων, οἷον· τί ἐστὶν ἄνθρωπος; ὅτι ζῶν λογικὸν θνητόν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν.

Εἰπὼν ἀνωτέρω τίς ἐστὶν ἢ μία ἀπόφανσις καὶ αἱ πολλαί, νῦν δαίχνουσιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει ἐκ τίνων πλειόνων κατηγορουμένων διηρημένως ἔπεται: τὸ κατηγορούμενον ἡνωμένως, καὶ ἐκ τίνων κατηγορουμένων συνημμένως ἔπεται: τὸ διηρημένον. Ὅθεν τοῦτο τὸ μέρος διαίρεται: εἰς 5 δύο· πρῶτον, δαίχνουσιν ἐκ τίνων κατηγορουμένων πλειόνων διηρημένως δύναται γίνεσθαι ἐν κατηγορήματι συνημμένον· δεύτερον, δαίχνουσιν ἐκ τίνων κατηγορουμένων συνημμένως ἔπεται: τὸ διηρημένον κατηγορήμα, ἐν τῷ· „Ἀληθές δὲ ἐστὶν εἰπεῖν.“ Περὶ τὸ πρῶτον αὐθις δύο ποιεῖ: πρῶτον, δαίχνουσιν ὅτι οὐκ ἐκ πάντων ἀπλῶς τῶν διηρημένως κατηγορου- 10 μένων δυνατόν γίνεσθαι μίαν κατηγορίαν συνημμένην· δεύτερον, τίθησι τινὰς κανόνας πρὸς τὸ γινώσκειν τίνα κατηγορούμενα ἰδίως καὶ ὁμοῦ συντιθέμενα δύναται κατηγορεῖσθαι, καὶ τίνα μί, ἐν τῷ· „Ὅπως δὲ θετέον, λέγωμεν νῦν.“

Περὶ τὸ πρῶτον τρία ποιεῖ: πρῶτον, τίθησι τὸ ζήτημα καὶ τὸν ἑαυ- 15 τοῦ σκοπὸν· δεύτερον, ἀποδείχνουσιν, ὅτι οὐκ ἐκ πάντων τῶν διηρημένως κατηγορουμένων γίνεται μία συνημμένη κατηγορία, καὶ ἀποδείχνουσιν ἀπ' αὐτῶν εἰς ἄτοπα δύο· ὧν πρῶτον μὲν ἐστὶν ἢ εἰς ἄπειρον πρόοδος τῶν κατηγορουμένων· δεύτερον ἐστὶν ἢ ἀδολεσχία.

Φησὶ τοίνυν ὅτι, ἐπεὶ τῶν ἰδία κατηγορουμένων τὰ μὲν καὶ συν- 20 τιθέμενα κατηγοροῦνται ὡς μία κατηγορία καὶ ὡς ἐν κατηγορούμενον, τὰ δέ, οὐ, σκεπτέον τίς ἐστὶν ἢ διαφορά, τουτέστι θεωρητέον τίνα μὲν εἰσὶν ἑκεῖνα, τίνα δὲ ταῦτα. Εἶτα φανεροὶ τοῦτο παραδείγμασι. Καὶ πρῶτον τίθησι παράδειγμα τῶν ἰδία καὶ ὁμοῦ κατηγορουμένων· εἶτα τῶν μὴ τοιούτων. Κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου, φησὶν, ἀληθές ἐστὶν εἰπεῖν ἰδία τὸ 25 ζῆλον, καὶ ἰδία τὸ δίπουν, ἀλλὰ καὶ | συνημμένως ταῦτα εἰπεῖν κατὰ f. 194 τοῦ ἀνθρώπου ἀληθές ἐστὶν· καὶ πάλιν τὸν Σωκράτην δυνάμεθα λέγειν καὶ ἀνθρωπον καὶ λευκὸν ἰδία, καὶ πάλιν ὁμοῦ ἀνθρωπον λευκόν. Ἀλλὰ τὸν Σίμωνα τὸν Σκυτέα, τυχόν, λέγομεν καὶ σκυτέα ἰδία, καὶ ἀγαθὸν ἰδία, ὅτι ἀγαθός ἐστι τοὺς τρόπους, ἀλλὰ ὁμοῦ σκυτέα ἀγαθὸν οὐκ ἂν 30 εἰποιμεν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀγαθός κατὰ τὴν σκυτικὴν τέχνην, ὃ δηλοῦν βούλεται τὸ σκυτεὺς ἀγαθός. Θεῖς τοίνυν τὰ παραδείγματα, νῦν ἀποδείχνουσιν, ὅτι οὐκ ἐκ πάντων τῶν ἰδία κατηγορουμένων γίνεται μία ἡνωμένη κατηγορία, καὶ δαίχνουσι τοῦτο τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ. Εἰ γὰρ διὰ τὸ εἶναι, φησὶν, ἐκάτερον τῶν κατηγορουμένων, δυοῖν ὄντων τυχόν, ἀληθές, 35 διὰ τοῦτο ἀληθές εἶναι· δεῖ καὶ τὸ συναμφοτέρον, πολλὰ τὰ ἄτοπα ἔσται· Πρῶτον μὲν γάρ, εἴη ἂν προβαίνειν ἐπ' ἄπειρον· κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου τοῦδε, τοῦ Σωκράτους τυχόν, ἀληθές ἐστὶ καὶ τὸ ἀνθρωπος ἰδία, καὶ τὸ

8 διηρημένον: συνημμένον A

λευκός ἰδίᾳ, ὥστε καὶ τὸ ἅπαν ἔσται ἀληθές, ὅτι ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος λευκός· ἐπεὶ δὲ ἀληθές ἐστὶ κατὰ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου τὸ λευκός λέγειν, καὶ ἔξεστι τὰ ἰδίᾳ κατηγορούμενα καὶ ὁμοῦ κατηγορεῖν ἀπλῶς, ἐροῦμεν ὅτι ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος λευκός λευκός, καὶ τοῦτο ἐπ' ἀπειρον. Καὶ διότι τέθεικε παράδειγμα ἀπὸ δυοῖν κατηγορουμένων, ὑστερον τίθησι παράδειγμα ἀπὸ τριῶν κατηγορουμένων, ὡς ὅταν λέγωμεν ὁ Σωκράτης ἐστὶ μουσικός λευκός βαδίζων· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων ἔσται, καὶ ἐροῦμεν ταῦτα κατὰ τοῦ Σωκράτους πολλάκις πεπληγμένα, οἷον ὅτι ὁ Σωκράτης ἐστὶ λευκός λευκός, μουσικός μουσικός, βαδίζων βαδίζων· τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἀπειρον ἔσται ποιεῖν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον.

Δεύτερον, ἀπάγει τὸν λόγον εἰς ἕτερον ἄτοπον, τὴν ἀδόλεσχίαν· δοθέντος γὰρ τοῦ πάντα τὰ ἰδίᾳ κατηγορούμενα καὶ ὁμοῦ κατηγορεῖσθαι, ἔστιν ὅτε ἀδόλεσχίσομεν. Λεγέσθω γὰρ κατὰ τοῦ Σωκράτους ὁ Σωκράτης καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐ δεῖ καὶ ἅμα λέγειν, ὅτι ὁ Σωκράτης ἐστὶ, Σωκράτης ἄνθρωπος· τοῦτο γὰρ ἀδόλεσχον· καὶ πάλιν ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος ἰδίᾳ, καὶ δίπους ἰδίᾳ, ἀλλ' οὐ δεῖ καὶ ἅμα λέγειν, ὅτι ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος δίπους· ἀδόλεσχον γὰρ ἐστίν, ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ Σωκράτης | συννοεῖται ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐν τῷ ἄνθρωπος τὸ δίπουν.

Ὅτι μὲν οὖν.

Δείξας ὅτι ἐὰν ἀπλῶς γίνωνται τῶν κατηγορουμένων ἰδίᾳ συμπλοκαί, τουτέστι ἀδιακρίτως καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπὶ πάντων ἄνευ κανόνος τινὸς καὶ διαστολῆς, πολλὰ ἄτοπα ἀκολουθήσουσιν, τό τε ἐπ' ἀπειρον δηλονότι προΐενα· καὶ τὸ μᾶτην λέγειν καὶ ἀδόλεσχεῖν, νῦν ἐρχεται πρὸς τὸ δοῦναι διορισμοὺς αὐτὸς καὶ κανόνας, καὶ τίθησι δύο κανόνας, δι' ὧν γινώσκεται ἐκ τίνων ἰδίᾳ κατηγορουμένων ἔπεται ἢ σύνθετος κατηγορία, καὶ ἐκ τίνων οὐχ ἔπεται. Καὶ ὁ πρῶτος κανὼν ἐστὶ τοιοῦτος, ὅτι τῶν κατηγορουμένων καὶ τῶν ὑποκειμένων, ἐφ' οἷς τὸ κατηγορεῖσθαι τὰ κατηγορούμενα συμβαίνει, ὅσα μὲν λέγεται κατὰ συμβεβηκός, ἢ ἄμφω κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ὡς κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τυχόν τὸ λευκὸν καὶ τὸ μουσικόν· ἢ θάτερον κατὰ θάτερον, ὡς τὸ μουσικὸν τοῦ λευκοῦ τυχόν, ἢ τὸ λευκὸν τοῦ μουσικοῦ, ταῦτα οὐκ ἔσται ἐν, ἢ γοῦν οὐ κατηγορηθήσονται συνημένως καὶ ὁμοῦ. Καὶ τίθησι τούτων παραδείγματα, καὶ πρῶτον τῶν δύο συμβεβηκώτων τῶν κατὰ τοῦ ἐνὸς ὑποκειμένου λεγομένων· δεύτερον, τῶν δύο συμβεβηκώτων ὧν τὸ ἕτερον ἐστὶν ὑποκείμενον τῇ, πρὸς θάτερον παραθέσει. Διό, φησὶν, οὐδὲ ὁ σκυτεὺς ἐστὶν ἀπλῶς ἀγαθός· τὸ γὰρ ἀγαθός

κατὰ συμβεβηκὸς αὐτοῦ κατηγορεῖται· οὐ γὰρ ἡ σκυτεὺς ἀγαθὸς ἐστίν, ἀλλ' ἡ ἄνθρωπος, ὥστε συμβεβηκεν αὐτῇ σκυτεῖ ὄντι ἀγαθῷ εἶναι. Ἀλλὰ ζῶον δῖπουν εἴ τις εἶποι τὸν σκυτέα, ἀληθεύσει καὶ ἀκριβῶς ἐρεῖ· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ταῦτα τοῦ σκυτέως κατηγοροῦνται, ὥσπερ τὸ ἀγαθός, ὅτι συμβεβηκε τῷ σκυτεῖ ἀγαθῷ εἶναι, ἀλλ' οὐσιωδῶς.

Ἔτι δὲ οὐδ' ὅσα.

Ἄν τίθησι τὸν δευτέρου κανόνα, καὶ ἐστὶ τοιοῦτος. Ὅταν ὡς δύο τινὰ κατηγορούμενα διηρημένως καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν νοῆται ἐν θιατέρῳ, ἐκ τούτων τὸ συνημμένον οὐχ ἔπεται, οἷον· ὅδε ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ ἐστὶ δῖπουν· ἀλλ' οὐχ ἔπεται τὸ συνημμένον, ὅτι ἄνθρωπος δῖπουν ἐστὶ· τὸ γὰρ δῖπουν νοεῖται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Διό, φησὶν, οὔτε τὸ λευκὸν πολλάκις δεῖ λέγειν· ἐροῦμεν δὲ πολλάκις, ἐὰν λέγωμεν, ὅτι τόδε ἐστὶ γάλα λευκόν, ἢ χεῖν λευκή· τὸ γὰρ λευκὸν ἐνυπάρχει τῷ γάλακτι· ἀλλ' ἀρκεῖ γάλα εἰπεῖν· οὔτε τὸν Σωκράτην | πολλάκις δεῖ λέγειν ἄνθρωπον, ἢ δῖ- f. 195 πουν· ἀρκεῖ γὰρ λέγειν αὐτὸν ἄνθρωπον, εἴ γε ἐνυπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον καὶ τὸ δῖπουν. Ὁ δὲ λέγων τὸν Σωκράτην ἄνθρωπον ζῶον δῖπουν πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγει.

Ἀληθὲς δέ.

Ἄν δείκνυσιν ἐκ τίνων κατηγορουμένων συνημμένως ἔπεται τὸ διηρημένως κατηγορούμενον. Καὶ πρῶτον φησὶν ὅτι οὐ πάντα τὰ συνημμένως 20 κατηγορούμενα καὶ ἰδίως κατηγοροῦνται· δεύτερον, τίθησι κανόνας τινὰς πρὸς τὸ γινώσκειν τίνα εἰσὶν ἄπερ, συνημμένως κατηγορούμενα, καὶ ἰδίως κατηγορεῖσθαι δύνανται.

Φησὶ τοίνυν, ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ κατὰ τοῦ τινός, ἡγουν κατὰ τοῦ συνημμένου κατηγορουμένου, καὶ ἀπλῶς λέγειν τουτέστιν ἰδίως καὶ διακεκρι- 25 μένως. Καὶ φησὶν ὁ Ἀμμώνιος, ὅτι διὰ τοῦ τινός αἰνίττεται ὁ Φιλόσοφος τὴν σύνθετον κατηγορίαν, ἐπεὶ ἡ σύνθετος κατηγορία μερική πως ἐστὶ· πᾶσα γὰρ σύνθεσις μερική· σύνθετος δὲ κατηγορία εἴη ἂν κυρίως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐν ἣ τὸ ἐστὶ προσκατηγορεῖται, οὐ κατηγορεῖται, ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος, ἢ, Ὁμηρος ποιητής 30 ἐστὶ, ἢ τὸ μὴ ὂν δοξαστόν ἐστὶ· τότε γὰρ λέγομεν τὸ ὑποκείμενον ἐν τῇ κατηγορίᾳ εἶναι τι, ἡγουν ἄνθρωπον, ἢ ποιητήν, ἢ δοξαστόν, ἢ ὄτιοῦν. Ἔστι τοίνυν κατὰ τοῦ τινός, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, οἷον ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπός τις, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος· καὶ αὐθις· ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος λευκός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπός ἐστὶ καὶ λευκός· οὐκ ἀεὶ δὲ τοῦτό 35 ἐστὶν, ἀλλ' ἐστὶν ὅτε τὰ ὁμοῦ κατηγορούμενα οὐ δύνανται ἀπλῶς καὶ ἰδίως κατηγορεῖσθαι. Τοῦτο δὲ δείκνυσιν κανόσι δυοῖ. Καὶ ὁ πρῶτός ἐστι

τοιούτος. Ὄταν ἐν τῷ προσκειμένῳ ἦγουν ἐν τῷ δευτέρως κατηγορουμένῳ ἐνυπάρχη τις φύσις ἀντιθέσεως ἢ ἔπεται ἀντίφασις πρὸς τὸ λοιπόν, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὰ ὁμοῦ κατηγορούμενα καὶ χωρὶς κατηγορεῖν, ὡς εἰ πρόκειται τις ἄνθρωπος τεθνεώς, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν τοῦτον ἄνθρωπον ἀπλῶς, διότι ἐν τῷ τεθνεώς, ὅπερ ἔστιν ὄνομα προσκείμενον τῷ ἄνθρωπος, ἔστι τις ἀντίφασις πρὸς τὸ ἄνθρωπος· τὸ μὲν γὰρ ἔστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, τὸ δὲ οὐσία ἄψυχος ἀναίσθητος. Ὄταν δὲ μὴ ἐνυπάρχη ἢ τοιαύτη ἀντίθεσις, ἔστιν ἀληθὲς· ἢ, ἵνα βέλτιον εἴπωμεν διελόντες· ὅταν μὲν ἐμφαίνηται τις | ἀντίφασις ἐν τοῖς ὅροις τῶν κατηγορουμένων, αἰεὶ ψευδὸς ἔστι τὰ τὰ ὁμοῦ λεγόμενα καὶ ἰδίως λέγειν· ὅταν δὲ μὴ ἐνυπάρχη ἢ ἀντίφασις, οὐδὲ τότε αἰεὶ ἀληθὲς. Καὶ τότε τίθησι τὸν δεύτερον κανόνα, ὅς ἔστι τοιούτος. Ὄποταν τινὰ κατηγορῶνται συνημμένως κατὰ τινος ὑποκειμένου καὶ θάτερον αὐτῶν μὴ λέγεται καθ' αὐτὸ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, τουτέστι διὰ τὸ ἕτερον, τότε ἐξ ἑκείνου τοῦ συνημμένως κατηγορουμένου οὐχ ἔπεται τὸ διηρημένως κατηγορούμενον, ὡς περ· Ὅμηρος ἔστι· τι ἦγουν ποιητής· ἄρα οὐκ καὶ ἔστιν ἀπλῶς, ἢ πάντως οὐ· κατὰ συμβεβηκός γὰρ κατηγορεῖται τοῦ Ὀμήρου τὸ ἔστι, καὶ οὐ καθ' αὐτό· καθὼ γὰρ ποιητής ἔστιν, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς.

20

Ὡστε ἐν ὄσασις.

Εἶτα ἐπαναλαμβάνων καὶ συλλαμβάνων τοὺς δύο κανόνες τούτους, φησὶν ὅτι ἐν ὄσασις κατηγορίαις μήτε ἐναντιότης ἐστίν, ὡς ἐπὶ τοῦ τεθνεώτος ἀνθρώπου, μήτε κατὰ συμβεβηκός κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου θάτερον, ὡς ἐπὶ τοῦ Ὅμηρος ποιητής ἔστιν, ἀλλὰ καθ' αὐτό, ἐπὶ τούτων τὰ συμπεπλεγμένως κατηγορούμενα καὶ ἄνευ συμπλοκῆς ἀληθὲς ἔσται κατηγορεῖν, ὡς ὁ ἥλιός ἐστι· σῶμα· ἐνταῦθα γοῦν οὔτε ἀντίφασις ἔστιν ἐν τῷ σώματι καὶ τῷ ἔστιν, οὔτε κατὰ συμβεβηκός κατηγορεῖται τοῦ ἡλίου τὸ ἕτερον τῶν κατηγορουμένων· διὰ τοῦτο τὸ τί ἦγουν τὸ συνημμένως λεγόμενον καὶ ἀπλῶς ἦγουν κεχωρισμένως ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν, ἦγουν ὁ ἥλιος ἔστιν· ἢ καὶ κατὰ τὴν ἑτέραν ἐννοιαν τὸ ἔστιν ἀπλῶς δυνάμεθα λέγειν κατὰ τοῦ ἡλίου, ὡς ὁ ἥλιος ἔστιν, οὐ μόνον πᾶς ἦγουν καθὼ ἔστι· τι, τουτέστι· σῶμα.

Μεταξὺ δὲ εἰπὼν· „Ἐὰν λόγοι ἀντ' ὀνομάτων λέγωνται,“ παρέδωκεν ἡμῖν τρόπον δι' οὗ δύνασθεθα γινώσκειν πότερόν ἐστιν ἀντίθεσις ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν κατηγορουμένων, ἢ μή, καὶ οὗτός ἐστι τὸ λαμβάνειν ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τοὺς λόγους καὶ τοὺς ὀρισμοὺς τῶν πραγμάτων, ὡς ἀντὶ τοῦ ἄνθρωπος τὸ ζῶον λογικὸν θνητόν, ἢ τὸ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, καὶ ἀντὶ τοῦ νεκρός, τὸ οὐσία ἄψυχος

1 ἦγουν: τουτέστιν C

31 πᾶς sic codd.

36 τῶν avant ὀνομάτων om C

ἀναίσθητος· τότε γὰρ ῥηδίως εὐρεθήσεται εἰ ἔστιν ἀντίθεσις ἐν τοῖς ὀνόμασι, ἢ μή· ἐπὶ γὰρ τῶν ὀνομάτων οὐ ῥηδίον ἔστι συνιδεῖν τὴν ἀντίθεσιν, εἴτε ἔστιν, εἴτε μή ἔστιν. Ἐπὶ τῶν τοιούτων τοίνυν, τῶν μὴ ἐχόντων | δηλονότι ἀντίθεσιν καὶ τῶν καθ' αὐτὰ κατηγορουμένων, τὰ ὁμοῦ f. 196 κατηγορούμενα καὶ ἰδίως κατηγοροῦνται. Ἄλλ' ἐὰν μὴ τοιαῦτα ἢ τὰ ὀνομαζόμενα, τοῦτο οὐ γίνεται, καὶ τίθησι τοῦτου παράδειγμα. Τὸ γὰρ μὴ ὄν, διότι ἔστι δοξαστόν, οὐκ ἀληθῆς λέγειν ὅτι ἔστιν ἀπλῶς· καθὼς γὰρ δοξαστόν ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἀπλῶς, ἐπεὶ καὶ δοξαστόν ἐστιν ὡς οὐκ ὄν· δοῦσα γὰρ αὐτῷ ἔστιν εὐχ' ὅτι ἔστιν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι· δοξάζομεν γὰρ ἀληθῶς τὸ μὴ ὄν μὴ εἶναι. 10

Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ μὴ ὄν πολλαχῶς λέγεται· τό τε ὑπὲρ τὰ ὄντα καὶ ὑπὲρ ἅπαν εἶδος, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ τὸ χεῖρον πάντων, ἢ ὕλη ἢ μηδὲν εἶδος ἔχουσα ἐνεργεία, ἢ δὴ καὶ ἀνόμοιον ἔχει πρὸς τὸ ὑπὲρ τὰ ὄντα τὴν ὁμοιότητα· ὁμοίωται γὰρ ἐκείνῳ κατὰ τὴν ἀπόλειψιν τῶν εἰδῶν· ἀνωμοίωται δὲ τῷ τρόπῳ τῆς ἀπολείψεως. Ἡ μὲν γὰρ ὕλη ἐστέρηται 15 τῶν εἰδῶν καὶ χείρων τούτων ἐστὶν· τὸ δὲ ὑπερίδρυται τῶν εἰδῶν καὶ κρείττον αὐτῶν ἐστίν. Λέγεται μὴ ὄν καὶ τὸ μὴ ῥητόν, τουτέστι τὸ μὴ ὄν ἐν προσωρικῷ λόγῳ. Λέγεται καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ γεννητόν, ἅτε πρὸ τοῦ γενέσθαι μὴ ὄν, καὶ τὸ ἀρξάμενον γίνεσθαι ὡς μήπω γεγεννημένον καὶ ἀτελές, καὶ τὸ μηδαμῶς ὄν ἡγρουν μήτε δύναμις μήτε ἐνεργεία, οἷον 20 ὁ τραγέλαφος, καὶ τὸ τὴν διάμετρον εἶναι σύμμετρον τῇ πλευρᾷ. Λέγεται μὴ ὄν καὶ ἅπαν τὸ αἰσθητὸν καὶ ἢ στέρησις.

Leçon XII.

Quatrième partie.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΙΩΔΕΚΑΤΗ.

25

Τούτων δὲ διωρισμένων.

Διορισάμενος ὁ Φιλόσοφος περὶ τῆς ἀποφάνσεως καθὼ εἰσκρίνεται εἰς τὴν ὕλην τοῦ ὄρισμένου καὶ ἀόριστου, νῦν διορίζεται περὶ αὐτῆς καθὼ εἰσκρίνεται εἰς τὴν ὕλην τῶν τρόπων· ὡσπερ γὰρ τις ὕλη τῆς ἀποφάνσεως ἐστὶ τό τε ὄρισμένον καὶ ἀόριστον καὶ ὁ τρόπος, ἐπεὶ ταῦτα ἐκ τοῦ 30 μέρους τοῦ ὑποκειμένου λαμβάνονται· καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἅπερ εἰσὶν ὕλικὰ μέρη τῆς ἀποφάνσεως, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πραγματείας ταύτης ἐλέγετο, καὶ ἀπλῶς εἶπειν, πραγματεύεται νῦν περὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων.

Πρὸ δὲ τῆς διαιρέσεως τοῦ παρόντος τμήματος, δεῖ εἰδέναί περὶ τοῦ 35 τρόπου τί ἐστὶ καὶ πόσοι εἰσὶν οἱ τρόποι. Ἔστι μὲν δὴ τρόπος φωνῆ

2 ῥηδίως B

σημαίνουσα ὅπως ὑπάρχει τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ οὐ κατὰ τὴν
 f. 196^v κατηγορίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπαρξίν· τὸ γὰρ σημαίνον | πῶς ὑπάρχει τὸ
 κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ κατὰ τὴν κατηγορίαν, εἴτε καθόλου δηλο-
 νότι εἴτε μερικῶς, καὶ εἴτε καταφατικῶς εἴτε ἀποφατικῶς, σημεῖον ἢ
 6 προσδιορισμὸς εἶναι· ἐλέγετο· ἀλλ' ὁ τρόπος δηλοῖ πῶς ἔχει τὸ κατηγορού-
 μενον ἐν τῷ ὑποκειμένῳ κατὰ τὴν ὑπαρξίν. Εἰσὶ δὲ μάλιστα μὲν τρεῖς
 τρόποι· τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀδύνατον, ἃ καὶ ὕλαι λέ-
 γονται· ἀλλὰ λέγονται μὲν ὕλαι, ὅτε συνεπινοοῦνται μόνον τοῖς κατηγο-
 ρουμένοις· τρόποι δὲ, ὅπότεν καὶ ἐνεργεῖα τιθῶνται· ἐκφωνούμενα· ἐν τῷ
 10 λόγῳ. Ὅπότεν γὰρ λέγωμεν τὸν ἄνθρωπον ἀναπνεῖν, νοεῖται ἢ ὕλη· εἰ
 γὰρ αἰεὶ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν, τὸ δὲ αἰεὶ ὑπάρχειν τῆς ἀναγ-
 καίας ὕλης ἐστίν, ἀποφαινόμεθα ὅτι τὸ ἀναπνεῖν τῆς ἀναγκαίας ὕλης
 ἐστίν, ἦντινα δὴ ὕλην ἐν τῷ ἀναπνεῖν ἀνεκφωνήτως νοοῦμεν· ὡσαύτως
 δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης καὶ ἀδυνατοῦ. Ἄν δὲ λέγωμεν ἀναγκαῖον τὸν
 16 ἄνθρωπον ἀναπνεῖν, ἦ, ἐνδεχόμενόν ἐστι τὸν πονηρὸν ἀγαθὸν γενέσθαι
 μεταβληθέντα, ἦ, ἀδύνατον τὸ σῶμα ἄνευ ψυχῆς ζῆν, τότε τὸ ἀναγκαῖον
 καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀδύνατον τρόπος λέγεται. Εἰσὶ δὲ τρόποι
 μάλιστα μὲν τρεῖς, ὡς εἴρηται, ὡσπερ καὶ αἱ ὕλαι, εἰ καὶ ἐνταῦθα τίθησιν
 ὁ Φιλόσοφος τέσσαρας, διαίρων τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ
 20 ἐν μέρος τοῦ ἐνδεχομένου συνάπτων τῷ ἑτέρῳ μέρει τοῦ ἀναγκαίου καὶ
 ποιῶν ἓνα τρόπον τὸν δυνατὸν· τὸ γὰρ δυνατὸν ἐστὶν ἐνδεχόμενον ἐκ-
 βεβηκὸς καὶ ἀναγκαῖον ἐξ ὑποθέσεως. Ἀλλ' εἰ καὶ τρεῖς εἰσὶ μάλιστα
 τρόποι· ἢ τέσσαρες (οὐδὲν γὰρ διαφέρει), ἀλλὰ οὗτοι μὲν εἰσὶν οἱ μάλιστα
 οὐσιώδεις τοῖς πράγμασι καὶ οἱ μάλιστα καθόλου. Εἰσὶ μέντοι καὶ ἕτεροι
 25 πλείους τρόποι, οὓς εἰώθαμεν ἐν ταῖς ἀποφάνσεσι τιθέναι· πᾶν γὰρ ὅπερ
 δυνάμεθα ἀποκρίνεσθαι πρὸς τὴν διὰ τοῦ πῶς γενομένην ἐρώτησιν, τρόπος
 ἐστὶ τε καὶ λέγεται, οἷον, πῶς ὠμίληκεν ὁ δεῖνα; ὅτι χαρῆντως· καὶ πῶς
 διελέχθη; ὅτι ἀληθῶς· καὶ πῶς κελίγηται; ὅτι βραδέως, ἢ ταχέως. Τὸ
 γοῦν χάρειν καὶ ἀληθῆς καὶ ταχὺ καὶ βραδὺ καὶ τὰ τούτοις ἀντικείμενα
 f. 197 τρόποι λέγονται καὶ εἰσὶ πλείους· οἱ δὲ μάλιστα | οὐσιώδεις τοῖς πράγ-
 μασι καὶ οἱ μάλιστα καθόλου οὗτοί εἰσὶν οἱ τέσσαρες, οὓς ἐνταῦθα ὁ
 Φιλόσοφος τίθησι διακεκριμένως.

Διαλεγόμενος τοίνυν ἡμῖν περὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων ἐν τῷ
 παρόντι τμήματι, δύο ποιεῖ· πρῶτον, διορίζεται περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν
 35 τοιούτων προτάσεων· δεῦτερον, περὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν, ἐν τῷ· „Καὶ
 αἱ ἀκολουθήσεις δὲ.“ Τὸ πρῶτον αὐθις διαίρεται εἰς δύο· πρῶτον
 μὲν γὰρ κινεῖ τὴν ἀπορίαν καὶ διαλεκτικῶς ταύτη, ἐπαγωνίζεται ἐφ' ἐκά-
 τερα ἐπιχειρῶν· δεῦτερον, λύει αὐτὴν ἐν τῷ· „Ἔστιν ἄρα ἀπόφασις,

Καί τὸ πρῶτον αὐτίς διαιρεῖται εἰς δύο· πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσι τὸ ψευδὸς δι' ἐνὸς λόγου· δεύτερον, ἀποδείκνυσι τὸ ἕτερον μέρος τῆς ἀπορίας, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἀληθές, ἐν τῷ· „Δοκεῖ δὲ τὸ αὐτό,“ ἐν ᾧ δὴ δευτέρῳ μέρει δύο τίθησι λόγους.

Πρῶτον τοίνυν κατασκευάζει θάτερον μέρος τῆς ἀπορίας γοργῶς καὶ ἐν σχήματι περιβολῆς μετὰ τὸ ποιήσασθαι συνέχειαν τῶν προηγουμένων πρὸς τὰ ἐπόμενα, καὶ ἐκθέσθαι τὴν ἑαυτοῦ σκοπὸν ἐν τῷ παρόντι τμήματι λέγων οὕτως· ὡςπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἄλλων προτάσεων, τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου τοῦ ἐστίν, καὶ τῶν ἀντὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος ῥήμα ἐπίθετον ἔχουσῶν, οὕτω δεῖ ἔχειν καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων. Ἄλλ' ἐν ἐκείναις ἢ ἀντιφάσις γίνεται, προστιθεμένης τῷ ῥήματι τῆς ἀρνίσεως. Καὶ ἐν ταύταις ἄρα οὕτως ἔσται, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῷ ῥήματι προστεθήσεται. Ἔστι μὲν οὖν ὁ λόγος οὗτος ἀπὸ τοῦ ὁμοίου κατασκευαστικός, καὶ πρῶτον τίθεται τούτου τοῦ λόγου τὸ ἡγούμενον καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτοῦ, εἶτα τὸ ἐπόμενον. Δεῖ δὲ καὶ τῇ λέξει ἐπεξελεθῆναι. Φησὶν οὖν ὅτι τῶν συμπλεγμένων, τουτέστι τῶν προτάσεων, αὗται ἀντίκεινται ἀλλήλαις ἀντιφάσεις, ἡγουν ἀντιφατικῶς, ὅσαι τάττονται κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, τουτέστιν ὅσαι τὴν ἀντίθεσιν ἔχουσιν ἐν τῷ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, τῆς ἀποφάσεως ὁδηλαδὴ προστιθεμένης τῷ εἶναι· ἢ τῶν συμπλεκομένων εἶπεν ἀντὶ τοῦ συνδυαζομένων πρὸς γένεσιν τῶν ἀντιφάσεων· οὐ γὰρ πᾶσα πρότασις πάση προτάσει συμπλέκεσθαι δύναται | πρὸς ἀντίθεσιν· f. 197^v οὐ γὰρ ἡ ἐστὶν ἄνθρωπος τῇ οὐκ ἐστὶ λίθος, ἐπεὶ αἱ τοιαῦται, ὅσον πρὸς τὴν ἀντίθεσιν, οὐδεμίαν τάξιν ἔχουσιν, ἀλλ' ἕτεραι ἀλλήλων εἰσίν. Τοῦτο τοίνυν εἰπὼν, βεβαιαῖ πρῶτον μὲν παραδείγμασι διπλοῖς, ἀπὸ τε τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου μόνον καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου τοῦ ἐστίν. Ἐπειτα καὶ λόγῳ δείκνυσι, καὶ ὁ λόγος ἐστὶν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγή. Εἰ γὰρ μὴ ἐστὶ, φησὶν, ἀπόφασις τοῦ ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος τὸ οὐκ ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὸ ἐστὶ μὴ λευκὸς ἄνθρωπος, ἐπεὶ τὸ ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος ψευδὸς ἐστὶ περὶ τοῦ ξύλου, ἔσται ἀληθὴς αὕτη ἡ ἀπόφασις ἢ δοκοῦσα τὸ ἐστὶ μὴ λευκὸς ἄνθρωπος· κατὰ παντὸς γὰρ ἡ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπόφασις· καὶ ἔσται τὸ ξυλὸν οὐ λευκὸς ἄνθρωπος, ὅπερ ἄτοπον. Εἶτα δείκνυσι τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν προτάσεων ἐν αἷς ἀντὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος τὸ ἐπίθετον κείται· κὰν ταύταις γὰρ τὸ αὐτὸ ποιήσει, φησί, τὸ ῥήμα τὸ ἀντὶ τοῦ ὑπαρκτικοῦ τιθέμενον, ὅτι προσλαμβάνον τὸ οὐ, ποιήσει ἀπόφασιν· οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ἄνθρωπος βαδίζει, καὶ ἄνθρωπος βαδίζων ἐστίν, ὥστε εἰ τὸ ἄνθρωπος βαδίζων οὐκ ἐστὶ·

ποιεῖ ἀπόφασιν, καὶ τὸ ἄνθρωπος οὐ βαδίζει ἀπόφασις ἔσται. Ἐἴτα ἐπαναλαμβάνει λέγων, ὥστε εἰ πανταχοῦ ἵγουν ἐπὶ πασῶν τῶν προτάσεων, ὅπως ἂν ἔχοιεν, οὕτως ἔχει ὡς εἴρηται, καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων οὕτως ἔξει, ὅτι ἢ ἀπόφασις ἔσται τοῦ ῥήματος καὶ οὐ τοῦ τρόπου.

6

Δοκεῖ δέ.

Νῦν ἀποδείκνυσι τὸ ἕτερον μέρος τῆς ἀπορίας, ὅπερ ἔστι τὸ ἀληθές. Καὶ δυνατόν μὲν εἶναι τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα καὶ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή, ἀλλὰ μᾶλλον ἐστὶν ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς, καὶ ἔστι τοιόσδε. Τὸ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι συναληθεύουσι· ἀλλ' αἱ ἀντικείμενα ἀποφάνσεις οὐκ ἀληθεύονται κατὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς πράγματος· τὸ ἄρα δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι οὐκ εἰσὶν ἀποφάνσεις ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα. Τούτου τοῦ λόγου τίθησι πρῶτον τὴν ἐλάττω, καὶ δείκνυσι ταύτην πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἀπάντων δόξης· καὶ γὰρ δοκεῖ, φησί, πᾶσιν· εἴτα καὶ λόγῳ ἀποδείκνυσι· φησί γὰρ ὅτι ἅπαν τὸ οὕτω δυνατόν, ἐπαμφοτερίζοντως δηλονότι καὶ ἀμφιρρεπῶς, οὐκ αἰεὶ ἐνεργεῖ, μᾶλλον μὲν οὖν ἐστὶν ἐν δυνάμει, ἣτις δύνამις πέφυκε πρὸς τε τὸ εἶναι καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι, ὥστε τῷ οὕτω δυνατῷ οὐ μόνον ἢ κατάφασις ὑπάρξει, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀπόφασις ἢ δοκοῦσα, καὶ τὸ αὐτὸ ἔσται καὶ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι. Καὶ γὰρ καὶ τὸ βαδίζειν δυνάμενον δύναται μὴ βαδίζειν, καὶ τὸ ὄρασθαι δυνατόν δύναται μὴ ὄρασθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δυνατῶν λεγομένων ὡσαύτως. Θεῖς τοίνυν οὕτω τὴν ἐλάττω καὶ τὴν ταύτης ἀποδείξιν, νῦν τίθησι τὴν μείζω, ἀλλὰ μὴν ἀδύνατόν ἐστι, λέγων, συναληθεύειν τὰς ἀντιφατικῶς ἀντικείμενας. Ἐἴτα τίθησι τὸ συμπέρασμα· οὐκ ἄρα ἀπόφασις τοῦ δυνατόν εἶναι τὸ δυνατόν μὴ εἶναι. Ἐἴτα ἐξαπλοῖ τὸν παρόντα λόγον. Συμβαίνει γὰρ, φησί, καὶ ἔπεται ἐκ τῶν εἰρημένων ἢ συναληθεύειν τὴν ἀντίφασιν, ἢ μὴ γίνεσθαι ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι τὰς τε καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τοὺς τρόπους· προστιθέμενα γὰρ τοὺς τρόπους καλεῖ, τουτέστι μὴ γίνεσθαι τὴν ἀντίφασιν ἐν αὐταῖς κατὰ τὸ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι, ἀλλὰ ἄλλως, ὡς ἐροῦμεν ὑστερον αὐτίκα. Εἰ οὖν τὸ πρῶτον ἀδύνατον, τὸ δεύτερον ἂν εἴη αἰρετόν. Δύναται δὲ τοῦτο, ὅπερ εἵπομεν, ἐξαπλωσὶν οἷον εἶναι τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ ἐπεξεργασίας, εἶναι καὶ ἴδιον ἐπιχείρημα ὑποθετικὸν τοιοῦτον· ἢ συναληθεύει ἢ ἀντίφασις, καὶ ἔστιν ἀπόφασις τὸ δυνατόν μὴ εἶναι τοῦ δυνατόν εἶναι, ἐπεὶ ταῦτα συναληθεύουσιν, ὡς εἴρηται· τοῦτο γὰρ βούλεται· τὸ συμβαίνει ἐκ τούτων· ἢ εἰ μὴ συναληθεύει ἢ ἀντίφασις, οὐδὲ τοῦ δυνατόν εἶναι ἀπόφασις ἔστι τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, καὶ

21 τὴν μείζω en marge pour remplacer τὴν ἐλάττω écrit par distraction dans le texte A